

Novo banknote.

Kako je austro-ugarska banka doznala da se radi velika mnozina okrivotvorenih banknota po 20 K, odlucila je da sadanje banknote zamjeni sa drugima. Uprava ee banke za vrlo kratko vrijeme moei, da potura taj novi papirnati novac u promet.

Veliki »Cirilo-Metodski kol za god. 1908. kojega izdaje klub »Metodski zidari« ve6 je izasao i razaslije svima koji su se na njega platili i koji ga naru6e.

»Cirilo Metodski zidari« u Zagre 6eli su pro6e godine izdavati svoj dar. Klub je htio, da dade hrvatsk blfici u ruke koleđar, nu i neki al hrvatskih književnika. Pro6logodi6i leđar bio je osim nužnoga dieła obsl vrlo krasnim sadržajem zabavno p te je stekao simpatije sviju, koji nabavili. Ovogodi6nji koleđar ne z po opremi ni malo za pro6logođ Preporučamo s toga svakome, k imati i koleđar i zabavnu pou6nu l da si nabavi veliki »Cirilo Metods leđar« za g. 1908. od kluba »Ciril todski zidari« u Zagrebu. Ciena je vezanom K 2— a bro6iranom K :

»Cirilo-Metodski 6aj«.

Klub »Cirilo-Metodski zidari« u bu sklopio je opet novi ugovor, o6 ga se nada lijepome dobitku za br hrvatske svijesti u Istri, ako 6e na6 odziv, nego li je na6o kod drugil izvoda. Klub je sklopio ugovor s natom tvrtkom I. Promm u Opav6oj njegovim imenom stavlja u p 6aj u malim i velikim omotima. A mo i pozivamo stog sve trgovce, ru6e ovaj 6aj, a od kupaca pako, 6 tijevaju od svakoga trgovca, da »Cirilo Metodski 6aj«.

»Narodna Prosvjeta«.

Ovo glasilo ne može da izaeđe u vim listopada, jer urednik zaokuplje jim službenim poslovima. Izvolit 6 okolnost uvažit i cijenjati 6itatelj, par dana bit 6e svima ugodjeno.

Razglednice sa slikom na6i stupnika. Uspomena 14. maja

Kod g. J. Kralji6-a, ravnatelja Dr 6kote u Malom Lo6inju imade zal patrio6i6nih razglednica. Ciena na i na veliko 10 para. 6alje se pou 6isti dobitak ide DruŹbi sv. 6irila toda, odnosno za gradnju DruŹbine u Malom Lo6inju. PoŹurite se dak ru6iti te razglednice.

Nova knjiga. »Ples« za m6 opremljena kajeticia sa vaŹnim sad dohiva se kod 6asopisa »DruŹinski pri Trst Vinzenzo Bellini 2. IV.

Svrha je knjige eminentno mora se osobito preporuča mladim ljudim ju 6itaju. Preporuča se osobito g teljima, odgajateljima, mladeŹi sve6er i u ob6e ljubiteljima mladeŹi. Ciena po6tom 80 para. PoŹurite se dakle naru6iti tu knjigu, te se ne 6e to k

Poznat in razŹaljen. Ro 6tirih delih z egilogram. Ruski spisa dor Mihailovi6 Dostojevski. ZaloŹila toli6ka bukvarna« u Ljubljani. Cien uvez. 4-20 K.

Nikad nam bolje ne dolazi znamenilo ovo djelo ruskog velikana Dostojev6ega, kako upravo ove dane, kada 6ujemo toliko protustovnih vijesti iz prastare Rusije. Slovenski je jezik i onako toliko sli6an hrvatskom, da svaki Hrvat bez poteŹko6a lahko razumije. Dostojevski ministrom rukom oni-

Dvostraki elektro-magneti6ki KRIŹ ili ZVIEZDA
R. B. broj 86967.
Telefon br. 45—22.

godina stara bolesti izli6eno su sa mojim strojem posve! Od izli6enih sa mojim strojem R. B. broj 86967 izra6ene zahvale kao i od odli6nijih slojeva izdane svjedotbe i priznanice iz svijta strana svietla pohranjene su u mojoj pisnobrazi, g6e stoje svatome u svako doba na vid. 6DJE MOJEBAH LIEK NIE POKO6AO, MOLIM POKU6ATI MOJ STROJ, jer je to sigurno sredstvo proŹi gore navedenim bolima, a onaj bolesnik, koji po mojem stroju nebi bio izli6en najduje u roku od 46 dana, dobiva

odnosno Brġud obvezom, da 6e radnju izvesti i jam6iti za isplatu. Gradnja 6terne u Skalnici stojala je K 8981-01 p, a dravna i zemaljska potpora iznosi K 4200 pa se odlucuje, da se manjk pokrije reparatom i to 25 ku6e gospodara svaki po K 151-78 p a 13 njih, 6to imaju 6ternu svaki po K 75-89 p. Zastave, 6to ih posjeduje op6ina djeloma su poderane, djelom bez prave boje, te se zaklju6uje, da se nabavi 50 komada narodnih zastava razne veli6ine. Na Źelju op6inara iz Sar6onove, da bi se drvarnica u pu6koj 6koli u Sv. Mateju preuredila za po6tno-broja6ni ured, zaklju6uje se, da se to prou6i i predvidi kod gradnje nove tamo6nje 6kolske zgrade. Prihva6a se predlog 6umske uprave, da se zemlji6te ispod groblja u Rukavcu po6umi u budu6em prolje6u uz potro6ak od kakvih 30 K. Ne udovoljuje se molbi trgovca s krcni, da hi im se priskrbilo vodu za napoj blaga na ob6. 6ojni6tu ve6 im se dozvoljava, da uzimlju vodu iz Źivice u Matuljima.

OkruŹnici zemaljskog odbora glede osiguranja op6. blagajna protiv krađju i provala, da se udovolji, pupitav se, koji nov6ani zavod bi preuzeo to osiguranje. Na saop6enje biskupskog ordinarijata, da se podijeli pravo prezentacije ku6nim starenima, koji imaju op6. izborno pravo u Źupi Kastav i onim 6to se imaju uslro6iti u Rukavcu i Sv. Mateju kao i glede prinosa sa strane Źupljana u posli6ednjim dvim Źupama za tro6kove ve6e od 800 do6ieno 640 K privlativ pre6nost u predmetu zaklju6uje se, da se preporuča c. k. Namjestni6tvu, da ne prilvati re6eni predlog ordinarijata glede prava prezentacije Źupnika po op6inarima 6to imaju izborno pravo, ve6 da se to pravo prezentacija prepusti ob6. zastupstvu, koje 6e se i tako obazirati na Źelju op6inara, a glede ve6il doprinosa sa novim dvim Źupama ne može se votirati nikakve svote, obzirom na siromasstvo do6enih Źupljana i vi6egodi6nje nepodice na 6injenicu, 6to se isti stanovnici opiru bud kakvom prinosu, ve6 nek se taj ve6i tro6ak plaea iz vjerske ili druge koje zaklade.

Uzima se do znanja, da su bili izloŹeni zaklju6ni ra6uni za op6inu Kastav i pridruŹene Brġud, Lisac, Skalnica i Studena za godinu 1906., posljedak kojih iznosi u prihodu K 196.129-86 p u rashodu K 193.717-45 p dakle sa vi6kom od K 2412-41 p, a 6isti aktiv iznosi K 263.704-62 p. Odobrava se ujedno po op6. upravi u6injeni zajam pridruŹenim op6inama Brġud, Lisac, Skalnica i Studena od op6ine Kastav za pokri6e blag. mruŹka sa K 4227-34 p glede 6esa nek se zamoli zemaljski odbor za odobrenje tog zajma. U revizijski odbor za pregledanje op6. ra6una godine 1906. imenuju se gg. Armanini Viktor, Jelusi6 Franjo i Srd6o Mat. Kod pridruŹenih op6ina neka se pozove i do6i6ne Źupane. Po6to se je 6olina Ivan stariji otkrao sluŹbe op6. lugara u LuŹim shog bolesti i starosti imenuje se umjesto njega Jarda Mata iz Bru6i6i 67 sa mjese6nom pla6om od K 48.

Preporuča se c. k. poglavarstvu na uvaŹenje molbe Kukuljan Mihovila i Butorajac Francie za prodaju vina i piva na malo, te omu Jure6i6 Franja za prodaju 26-6tokili pi6a na malo.

Odobravaju se kolaudacije: op6. puta na Kantridi, 6to ide k moru, isplativ poduzetniku dostatbenom cijenu i vi6eradinu sa K 10; popravak zida u Zimetu uz put 6to vodi do Ivan6i6a na Pavini6i sa vi6eradojom od

K 117-01 p; popravka zida oko groblja u Sv. Mateju sa vi6eradojom od K 159-20 p i dozna6je se Sirota Ivanu za o6i6eto u6injenu na livadi K 15 i za uzeto zemlji6te K 48; stolarske radnje u 6kolskoj pisarni mu6ke u6ine u Kastvu sa ukupnom svotom od K 157-74 p i stolarsku radnju u6injenu u sgradi c. k. mu6ke u6itelj. 6kole sa K 81-58 p. Odobrava se droŹba glede zakupa op6. stala na Crekvini sa dostatbenom cijenom od go-di6njih K 225-05 p; droŹba o izradbi 18 novih 6kolskih klupa u Rukavcu sa K 413-80 p i droŹba glede beto-niranja tla na op6. sajmi6tu u Kastvu sa K 736 Ujedno ustanovljuje se pristojba od 50 p za snijeŹenje svakog kruka izvan sgrade na sajmi6tu.

Na molbe za prodaju op6. zemlji6ta zaklju6uje se, da se prodade 6epi6 Matu ku6no tnal i 6tvara u Pere-oi6ima za K 44-68; Mladeni6 Josipi mjesto u6inom supruġu ku6no tnal u Srd6i6ima za K 40-35. Kinkela Matu iz Dol. Rukavca o6te6uje se za uzeto mu zemlji6te pri 6esti Pod orehi-Plode sa K 3-75 p. Afr6i6 Josipa iz Brġuda o6te6uje se za uzeto mu zemlji6te pri drogradnji 6kole u Brġudu sa K 80. Grbac Matu iz Zamela o6te6-uje se za uzeto mu zemlji6te pri 6esti Sv. KriŹ-Hosti sa K 3-20 p, i daje mu se K 50-40 p za posje6enje mu 42 ru6e.

Na molbe za podijeljenje nov6anih potpora dozna-6uje se jednomo K 4, 6etorici za K 5, petorici po K 10, trojici po K 12, dvojici po K 15, jednomo K 20; za o6i6ene op6. 6traljke Brozovi6i I. K 45; za voŹnju L. Kezmi6a u rije6ku obnovicu i A. Lu6i6 mruŹag K 10 isto Susari6 A. K 9; Tiblj6s J. za putno tro6kove u Trst daljnjih K 60 p; za putnju umobolnog Kinkela J. u Steujevac K 56-60 p; prohorom groblja Sv. Lucije za pokop i prisustvovanje razudbi 6j6ine K. Gima K 30-20 p isto za Bru6i6i J. K 14; upravi Źupne crkve sv. Jolene za dobavu novog ornara K 200; M. Brozovi6i iz Kastva na ra6nu zajma 6to 6e se ga odu6iti odnosno potpore K 100; mjese6no djacima za 6kolsku godinu 1907/1908.. Mohori6 I. po K 16 i za dobavu o6jela za sada K 20, U6i6 F. po K 16 i izvanredno za sada K 60, Grbac V. po K 16, Stefan M. po K 10, RuŹi6 J. po K 15 i iz-vanredno za sada K 30, Muni6 M. povi6uje se do6ndanja potpora na K 30 za uzdravljavanje Mami6 Tonke. Zaklju-6uje se, da se naru6i i podijeli Źupanima, 6kolama i uredima 50 komada Cirilo-metodi6jskih koleđara za go-dinu 1908. Za popravak kapelanskog stana u Zvone6i dozna6uje se K 700 obzirom na neznatnu najamninu 6kolske sobe, 6to se nalazi u tom stanu ve6 vi6e godina.

Host M. Stanuru antecipira se K 30 na teret A. 6ikovi6a poduzetnika gradnje 6kole u Hostima, ljud6e je na istoj popravio nekoje manjkavosti. Za zidarske popravke na 6kolskoj sgradi u Zimetu K 42 06 p te za popravak stolarske radnje i klupa u istoj zgradi K 108-32 p i za posao obavijen za godinu 1906/1907. K 11-90 p; za popravak 6kolske sgrade i dobavu napisanih tabla 6kole u Bre6cima K 32-75 p; za popravak puta Zaluke-Zdemer, da se isplati vi6e zasluŹenih K 12-50 p povrh odu6enih K 100, za popravak puta od sela Bani do 6ikova dozna6uje se K 60 i od sela Ivni do GrŹel6i6i K 50. Jelusi6 ud. I. oprasla se zastalog interesa K 43 74 p uz uvjet, da isplati glavnicu i trogodinje kamate.

Izerpiv dnevni red, pred6jednik diŹe sjednicu u 5 1/2 sati po podne.

TRAŽITE SVUDA!

GLAVNO SKLADIŠTE
U KNJIZARI
CIRILO-METODSKIH ZIDARA
ZAGREB PRERADIVA6 TRG B. 4.

SVI HRVATI
PU6E
U KORIST
HRVATSKE
ISTRE.

JEK KUPUJU:
TUJ6I6E I
CIGARETNI PAPIR6
CIRILO-METODSKIH
ZIDARA

POMONITE
ISTRU

Josef Brosina = Pola

Via Barbacani, 5.

SluŹbeno ovla6teni namje6ta6, vode i plina.

skih svjetiljka, trajne Auerove mreŹice, komad po 60 para; tuljaca za plinske svjetiljke, komad po 40 para.

Novost! Sprava za pri6edno plina (Sparaparlament). Prihodi 40% plinat

Prouzima u tu struku za6o-6aju6e radnje te jam6i za eo-tladnu izvedbu i jofitnu o6jenu.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a neologu sve pokvari.“ Narodna poslovica.

Oglas, pripisana itd. ...

Kod naručbe valja točno naznačiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Ko list na vrijeme ne primi, treba to javi odgovornom uredniku ...

Telefon tiskare broj 38.

Izdati svakog četvrtka o pošto. ...

Odgovorni urednik i izdavač Jerko J. Mahulja. — U nakladi tiskare Laginja i dr. prije J. Krmpotić i dr. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu (Via Crocera br. 1, II. kat).

Govor

zast. Andrijića, kojim je u saborskoj sjednici 23. septembra 1907. obrazložio svoj predlog glede zakona, kojim bi se imala ustanoviti odgovornost upravnih činovnika.

Visoki sabore!

Izjavljujem prvo svega otvoreno, da mi nije nakana, da tobože napadnem ovim svojim predlogom na činovnički status kano takav. U svakom slučaju ima ljudi savjestnih i poštenih, ljudi pravih čuvstvom službovne dužnosti. Ti su ljudi dostojni i vrijedni svakičijeg postovanja i zaslužuju harnost naroda. Ali, kano u svakom slučaju, tako se žalibože i među činovništvom nadje više manje ljudi ne savjestnih, ljudi koji misle, da se mogu na laku ruku igrati sa narodom i sa njegovimi životnimi interesima, ljudi pravnih počinati svaku nepravdu svome bližnjemu, ako je to njima, ne ču reći u osobnu, već u stranačku korist. To je predvidio još i državni temeljni zakon od g. 1867., koji u svojem članku 12. nalazi potrebu jednog zakona, koji bi ustanovio odgovornost činovnika kod povrede prava posebnika.

Za žaliti je, da takovog zakona kod nas još nema. Ima bo kod nas činovničke čeljadi, koja drži da je svemoguća, koja misli da joj je sve dopušteno, koja se u obće gradi takovom, kao da bi tu bio narod za činovnike, a ne činovnici za narod. Takva se činovnička čeljad poglavito ekstrirala iz doseljenih Niemaca, koji ne poznaju našu povjest, naših običaja, našu rimorsku čud niti našeg jezika, koji nema tome nemaju za naš narod ni sreću ni blagobitje. To su ljudi, koji misle da čine najbolju službu Austriji, ako pred nama ruku svoju teutonsku dora. Ja ču u talijanskom dijelu govora navesti od mnogih i jedan slučaj, koji se je tu nedavno ni sbio, a uvjeren sam, da bi ih g. čeljnički članovi ove visoke kuće mogli tučete nabrojiti, jer se stranke obično ču odvjetnikom kad misle da su bile prijedne u svojem pravu. Pri tome ču jurve, da će blizu svaka obitelj morat krediti jednog avoga člana ili uzeti po-novnog činovnika, da pregledava izpravnost stavljenih naredaba, da odgovara na kakakve protuslovne naredbe upravnih, navlastito poreznih oblasti, da sastavlja oke pozive itd. Prispje li kada kakovo senjenje jednoj ili drugoj stranci na sta-ti podnesak, glavna je svrha rješenoj, obilježiti i zabasurivajuć meritornu pitanja, očuva i spasi tobožnji oblatni ugled po kome se činovnike po-ču od ironija nepogresivosti, s kojega mogu pred pučanstvom bahato razma-čati, stalni, da ih niti s nerada niti s nerada ne ču po njihovim staresinam kada glava zaboliti. Pučanstvu je te čeljničke bahatosti dosta, u pučanstvu ču, jer se s njim postupa nit po Bogu po pravu, već po sili i po samovolji, pokosu i po ruglu. Pučanstvu je jurve pakata dogorilo, i prva buna, koja će Primorju sbiti, nit će biti za Italiju

nit će biti za Austriju, nego za pučki život, koji austrijski teutonski činovnikluk u pučanstvu ubija.

(Ovdje nastavlja u talijanskim jeziku). Visoke sabore!

Opazam odmah, da sam svoj predlog podnesao u hrvatskom jeziku, a da ga je g. predsjednik duo pročitati u talijanskom prevodu. Taj prevod ali nije točan. Uza sve postovanje što ga nosim prema i revidocu zemaljskog odbora, izličem, da su riječi „nerazložnima i nepovlaštenimi mjerami“ ne točno prevedene u „con intedimenti irrazionali e non concessi“.

Predpostaviv to, prelazim na stvar. Potreba posebnog zakona, koji bi ustanovio građansku odgovornost upravnih državnih činovnika pri povredam prava posebnika prouzročeni od nepovlaštenimi mjerami, predviđena je člankom 12 temeljnog drž. zakona 21. prosinca 1867. br. 145. Takav zakon nije još kod nas uveden. Steta, što ju odatle trpiše pojedina stranke, imala bi biti ogromna ako se uvaži, da su mnogi posebnici podigli u to ime tražbino za ošteću, bilo pri vrhovnom upravnom sudistu bilo pri carevinskom sudu, a da su njihove tražbine bile redovito odbijene stereotipnom odlukom, da se odgovornost činovnika ima urediti posebnim zakonom i da je drugo kakovo tu-maćenje postojećih propisa, pa bilo ono i u širem smislu, ne pripustivo. To isto izjavilo je sa svoje strane također ministarstvo unutarnjih poslova odlukom 8. rujna 1895. br. 102, ali nije do sada ni koraka učinilo da dade taj zakon glasovati od carevinskog vieća. Čujte slučaj koji se je meni dogodio.

Dobiv crkvenu i političku dozvolu, držao sam na 19. oktobra 1905. javnu pokusnu dražbu za prodaju jedne nadarbeničke čestice. Proti dražbi nije bio uložen nikakav ulok. Podastriev preko crkvene oblasti na vladu sve odnosene spise sa narertom, kupo-prodajnog ugovora, bio sam nakon 15—20 dana ovlašten od vlade, da sklopim sa dostaoem formalni ugovor, koji da naknadno podnesem vladi na podpis i konačnu potvrdu. To sam odmah učinio. Žitarice se kod nas siju u jeseni ili u rano proljeće. Kupca nisam još mogao uvesti u posjed, dok ne dobijem natrag od vlade potvrđeni ugovor, a bivšim sam kmetom rekao, da ne diraju u zemljište, pošto mora i tako do malo dana doći taj ugovor. Medjutim čekaj danas, čekaj sutra, ugovora, kojeg mi je odobrenje vlada bila obećala, nema te nema. Prolje jesen 1905, prodje proljeće 1906, a ugovora nema. Zemljište medjutim ežalo je pušto i ne obradjeno. Negdje u lipnju 1906, posijaše mimo moje volje bivši kmetovi kasni kukuruz. Ugovor po vladi odobren stigao je koncem rujna 1906, dok je još kukuruz na polju bio. Trebalo ga je stoga procijeniti, i bio je procijenjen na 55 forinti. Ako je toliko bacila pozna plodina, prva bi bila dveput toliko. Ali postavimo, da ne bi bila bacila više od 55 forinta, i da me je vlada samo za toliko oštelila svojim zakasnilim odobrenjem upitnog ugovora. Za taj sam dakle iznos hotio utuziti vladu, kad ali uvjeh, da

ne ču opraviti ništa, jerbo nema posebnog zakona, koji bi uredljivo građansku odgovornost upravnih činovnika. I tako je navedeni slučaj dao povoda ovom mojem današnjem predlogu.

Koncem srpnja 1906, upravlja je Nj. Preuzvišenost g. ministar predsjednih Beck na svoje drugove okružnicu, kojom je odavao svoje misli glede preosnove činovničke službe. I kazao je, da si činovnik mora nastojati da osvoji povjerenje pučanstva, hoće li da mu služba bude plodna, jer će on tada odgovarati svojoj službi, bude li kod pučanstva proizveo utisak podpune nepristranosti i neoborivog pravdoljublja. Činovnik, veli nadalje, mora kod svakog pitanja tražiti suštinu stvari, čuvajući se cjeptidacarenja; a osobito to vrijedi kod posala ekonomske naravi, gdje svako zadocnenje može da bude postranku štetnosno i gdje poteskoće ne bivaju manje, ako se sa rješanjem kasni. Tako ministar Beck; a gdje on govori, tu sam ja rješem daljnje obrazlaganja svojeg predloga.

U ostalom g. ministar nije učinio drugo nego da je drugim riečima opetovao, što su prije njega kazali toliki drugi ministri, kojih su rieči ostale na papiru, i kao što će ostati glas vapijućega također rieči Nj. Preuzvišenosti g. ministra Becka, ne providi li se tomu sa posebnim zakonom, koji bi uredljivo odgovornost činovništva. Tamo ide moj predlog, koji preporučam na prihvati visokoj kući. (Odobranje).

Kod glasovanja bio je predlog g. Andrijića jednoglasno prihvaćen.

Interpelacija

zast. Dr. Stangera i drugova na carsku vladu.

U sjednici istarskoga sabora od 1. o. m. stavio je zast. Dr. Andrija Stanger glede uređenja građavnog reda za Opatijsko lječilište ovaj upit:

U sjednici ovoga sabora od 8. nov. 1904. bio je prihvaćen nacrt zakona sa državaždji građevni red za okružje lječilista Opatije.

Od ovoga dana do danas prošle su već skoro tri godine, a taj zakon nije još zadobio previšnje sankcije, niti je saboru povraćaj za eventualno kakovu preinaku.

„Građevni red za lječilište Opatiju bio je,“ čest i danas jedna od najvećih potreba za napredak i procvat lječilista Opatije; te od toga, što dosad nije taj zakon u kriepest stupio, trpio je cijeli onaj kraj i to ne samo što se raznimi građanima lječilista u zdravstvenom i estetičnom obziru škodilo, nego su oštećene i občinske financije osobito pogledom na javne radnje, koje su u ovo doba mjesto na temelju zakona jedino na temelju dogovora sa strankami, izvedene mogle biti i to sa velikimi žrtvami sa strane občine.

Vidiu da pučanstvo onog lječilista ne znade si protumačiti toliko oklievanje i zatezanje sa uvjedenjem u kriepest onog toli važnog i potrebitog zakona, te već iz drugih razloga očajava radi malene ili

bolje nikakove brige državnih oblasti, osobito centralnih, za napredak i procvat onog jedinog morskog-svjetskog lječilista u državi, podpisani časti se upitati:

Zašto nije visoka c. k. vlada dosad predložila na previšnju sankciju građevni red za lječilište Opatiju, odobren od sabora markgrofske Istre jošte u novembru 1904. godine.

Kani li visoka vlada bez daljnjeg oklievanja predložiti rečeni zakonski nacrt Njeg. Veličanstvu na sankciju?

Dr. Stanger i drugovi.

Istarski sabor.

U Koprnu 3. X. 1907.

VII. sjednica.

Prisutno 28 zastupnika; predsjedju Dr. Rizzi, vlad. zastupnik Alb. vil. Fabiani. Predsjednik otvori sjednicu poslije 11 sati. Tajnik Polesini pročita zapisnik posljednje sjednice koji se odobri bez primjetba.

Predsjednik priobči razne podneske, izvještaje zem. odboru, molbe itd. Občina Dolina podnaša 6 molba za razne gospodarske potrebe. Molbe su preporučene od zast. Mandića.

Zast. Zarotti interpelira vladu radi zanemarivanja luke u Piranu.

Zastupnik Mandić pita zem. odbor što je sa obećanom vladinom podporom za obnovljenje vinograda od fitokscere uništenih.

Zem. prisjednik Tomasi odgovara na ovaj upit u ime zem. odbora tim, da je vlada odgovorila, da svoj doprinos ne može povećati, te da bi zemlja morala doprinieti u tu svrhu bez obzira na veći vladin doprinos.

Tajnik Polesini čita vladinu osnovu o zaštiti ptica, korisnih gospodarstvu. Osnova je to samo talijanska. Osnovu — vrlo opširnu upućuje se agrarnom odboru.

Pročitane su osnovne tičueće se promjene nekotih ustanova zakona od 27. 7. 1875. br. 18. Z. Z. P. N. o školskom nadzoru —, upućuje se školskom odboru.

Pročitana je zakonska osnovna tičueća se uređenja pravnih odnosa pučkog učiteljstva Istre; upućuje se školskom odboru.

Zast. Belli obrazlaže svoj predlog o ustrojenju posebnog ureda za Istru kod namjestništva u Trstu.

Zast. Komparo podupire predlog te dodaje, da bi se u Trstu kod namjestništva ustrojio ured za uređivanje potoka.

Sabor prihvaća predlog.

Nalaze se zemaljskom odboru, da učini potrebite korake kod carske vlade, da se kod namjestništva u Trstu ustroj poseban ured, koji bi se bavio svim poslovima tičuećim se Istre, i da se taj iz-zručiti osobi, koja bi ujedno vladu zastupala na zemaljskom saboru.

Dolazi na razpravu predlog zast. Dr. Trinajstića i drug., koji glasi:

„Pozivu se carsku vladu, da posveti lječilista u Opatiji veću brigu nego li do sada tim, da provede viseće pitanja, da proširi i uredi postojeće ceste, da sagradi

paralelnu sadašnjoj cesti, da svrši lučka radnje, da sagradi novi poštanski ured, sudbenu palaču, da uredi prijavni ured tujčinaca i sve ono, što bi promicalo veći procvat najvećeg i najvažnijeg ljetištnog mjesta na Jadranskoj rivijeri.

Zastupnik Trinajstić obrazložio vrlo temeljito svoj predlog najprije hrvatski, a onda talijanski. Govor taj doneti ćemo posebice.

Iza njega govorio je za predlog zast. Dr. Slanger najprije hrvatski pak talijanski. I taj ćemo govor priobiti posebice. Prisjednik Chersich odgovara predgovorniku, da se je i zem. odbor pačao planjem napredka Opatije.

Predlog zast. Trinajstića prima se jednoglasno.

Na koncu sjednice pročita tajnik Zarotti sljedeću interpelaciju zast. Adrijčića i dr.

Minula je godina dana, da je sadašnjem obč. zastupstvu u Cresu istekao rok, a listine za obnovu toga zastupstva nisu još do danas izložene. Čini se doduše, da su te listine jurve sastavljene, jer vladajuća stranka ne čeka, da već sada ne bi potraživala izručenje punomoći od birata. Dapače se sadanja občinska uprava pripravlja, da se upusti u izbore pomoću strogih policijskih mjera, vrijetajući tako ponos i dobar glas na težki način vlastitih občinara. Nema kod nas na blizu tako mirnog i dobroćudnog pučanstva kao što je naš creski otočani. Nikad se tamo nije čulo za kakav javni izgred, a najmanje prigodom izbora. Gospodujuća stranka mogla je do sada zaslepljivati creskog kopača i voditi ga kud je htjela, mogla mu je uštrcavati u dušu mržnju na vlastitu narodnost, ali ga nije nikad mogla nagovoriti ili upaliti na kakove izgrede. Tako je on dobar, Otok Cres daje najmanji postotak zločinaca u obsegu okružnog zuda u Rovinju! I prot takvom je pučanstvu sadanja občinska uprava u Cresu zvala na pomoć 20 redarstvenika iz Pule? — a izborne listine još ne izložila nije! Pitamo stoga: 1. Je li c. k. vlada voljna naložiti creskom načelniku da ima na postavljanje zakona izložiti bez daljnjeg otezanja izborne listine za obnovu občinskog zastupstva? ako ne 2. čime opravdava c. k. vlada to očevidno kršenje postojećeg zakona?

U Koprnu 5. X. 1907.

VIII. sjednica.

Predsjednik otvorio sjednicu poslije 10 sati i pošto je bio pročitan i odobren zapisnik prošle sjednice, prešlo se je na dnevni red.

Predsjednik priobči razne podneske među ostalimi i izvještaj zemaljskog odbora sa zakonskom osnovom posušenja Luga i Jezera na otoku Krku.

Zatim se prešlo na obrazloženje predloga zast. Bennati i dr. o uredjenju učiteljska u Koprnu.

Zast. Bennati obrazložio poduljim govorom svoj predlog, kojim poziva, carsku vladu neka izvede već god. 1908-09. od sabora prihvaćenu reformu učiteljska u Koprnu. Izličie veliku vladinu pogriješku, koju je počinila tim, što je u Koprnu ustrojila mnogojezično učiteljske, koje bi bilo imalo biti ustrojeno na narodnosnom načelu. Ocria povjest tog zavoda, spomenu sve prosvjede talijanske stranke proti takvom zavodu i konačno obećanje same vlade, da će taj zavod po želji sabora preustrojiti.

Predsjednik priobči, da je tomu predlogu podnio dodatak zast. Mandić, kojim se poziva vladu, da ustroji u gradu Koprnu slovensku pučku školu još prije nego li bude od tamo posve odsranjen slovenski odio učiteljska.

Poslo je bio zast. Mandić zapriečen doći na sjednicu obrazložiti njegov predlog zast. Kompare, dokazav velikim brojem slovenske djece neobhodnu potrebu slovenske škole u Koprnu.

Zast. Bennati govori proti ovom dodatku, jer da ne stoji u savezu (!) sa njegovim predlogom.

Većina sabora prihvatila prošlog zast. Bennati-a, dočim je za dodatak zast. Mandića glasovala sama manjina.

Rješena su zatim razne molbe učitelja za podpore i za priznanje službe.

Kod obračuna zemaljske školske zaklade za god. 1904, 1905 i 1906 i mirovinske zaklade pučkih učitelja za iste godine izjavio je zast. Spinčić, navedevši razloge, da će manjina glasovati protiv lim obračunom.

Obavljeno je prvo čitanje zakonske osnove o nekih promjenah kotarskih gospodarskih zadruga i zem. kulturnog vieća. Uputuje se agrarnom odboru.

Isto tako upućen je pravilnik o pravnih odnošnjih učiteljsva na ženskom liceju u Puli i školskom odboru, te zakonska osnova o posušenju Jezera odboru agrarnom i financijalnom.

Zast. Kompare pita zem. odbor, što je sa zakladom Fabris za uslanovljenje pučke škole u občini Dekani.

Prisjednik Chersich mu odgovara, da onom zakladom upravlja vlada.

Najvažnija točka dnevnoga rada bit će ona o uredjenju rieke Mirne. Radi tog pitanja došao je u sabor i vladin nadmjernik Oberst, koji je odnosnu osnovu izradio. Zast. Belli izvješuje u ime agrarnog i financijalnog odbora ocertav povjest toga pitanja, koje se vuče već čitavo stoljeće. Spomenu, da predlaže dvie osnove, jedna bi stajala 4, a druga 2 milijuna kruna; prva zahtjeva obranbene zidove proti navali vode i odnosne kanale; izrazuje se za drugu osnovu.

Zast. Davanzo reče, da će se uzlegnuti od glasovanja jer mu se čini, da se ne će postići željenu svrhu.

Nadmjernik Oberst zagovara svoju osnovu dolično odobrava predlog.

Prisjednik Tomasi pohvali vladu i zemaljski odbor, što su se napokon složili za ovu provedbu.

O predmetu govorili su joste zastupnici Kompare, M. Trinajstić i Dr. Laginja, koji predlaže, da se razprava o tom prekine radi nekih razjašnjenja.

Predsjednik pristane na to, te prekine razpravu.

Na koncu sjednice stavili su upite: zast. Bennati pita vladu kako je dopustila da se odstupi privalnim osobama dio morske obale u Opatiji; zast. Bartoli pita vladu u kojem se nalazi stanju pitanje o uredjenju pristojba nu školu.

Zast. Spinčić pita vladu, zašto se ne predloži izvještaj o načinu razdiobe državnih i zemaljskih podpora za obrskbu vodom i za gradnju cesta.

Buduća sjednica u ponedjeljak u 11 sati.

Čast rodoljubima!

Poznata su našem širem občinstvu braća Martinolić iz Matog Lošinja, a sada u Rosario de Santa u južnoj Americi. Zarko srce te plemenite braće nije neprestano za domovinu. Ne samo zborom, kako to mnogi znadu činiti, nego i tvorom rade braću Martinolić za hrvatsku stvar.

Pred više vremena primili smo obširno izvješće o ustrojenju „Družva izseljenih Jugoslavena: Za materinsku riev.“ Čvrsto se nadamo — pišu nam braća Martinolić — da ćemo ovdje s vremenom sakupiti dosta novaca za našu Družbu, za Djački dom u Pazinu i za siromašne djeke hrvatskih škola u Zadru. I ne samo to, već da smo čvrsto uvjereni da dočkora ćemo moći izdavati i našu hrvatsku novinu, koja joste u Argentini nije svjetlo vidila. Pa što bismo s tim našim glasilom postigli u ovim pokrajinama, lako se daje pojmiti. Mi se tvrdo nadamo, pače smo uvjereni da ćemo uspjeti. Samo malo po malo treba da uzbudimo darežljivo srce svih

Dalmatinaca (među kojima imade i imućnih), koji su kao takovi bili i jesu uvijek patriotični i zaieta ljube svoj jezik, a to nam je doša.

Zao nam je, da ne možemo u cijelosti priobiti veoma obširno izvješće, jer nam to prostor lista ne dopušta, a radi saborskog zasjedanja moramo upotrebiti dobar dio lista.

Glavna skupština odbrzavala se je dne 16. kolov. u selu Sta. Teresia. Došlo je mnogo naših ljudi iz Istre i Dalmacije.

Najprije ja poznati nam gorljivi i neumorni borac za svetu hrvatsku stvar Noe Martinolić pročitao proglas. Vidilo se na mnogim licima prostih poljodjelaca onaj izradost proizviran iz hrvatskih srca, posvuda obterećen od truda i brige za svakdanji krušak, uzdignuo je svoje pošteno čelo i uzviknuo: „Napred braćo, odstranimo ovo dosadanje neuhajstvo, ovu mlitavost, kupimo se i ostvarimo plemenito djelo!“

Govorio je zatim vrli Dalmatinski Hrvat Ivan Drjanković. Vatretnim riečima opisuje nezahvalnost Beča napram Hrvatima, koji u najkritičnijim časovima spašise prijestolje. Tunači svrhu društva: podpomagati novčanim sredstvima „Družbu sv. Ćirila i Meleđa“ i razne druge institucije.

Za njim je uzeo riječ g. Ivo Montanari. Gosp. Stjepan Miličić zapjevao je uz gusle prigodnu pjesmicu, a iza njega progovori naš neumorni Antun Martinolić. Nakon toga se izabralo odbor: Predsjednikom I. Drinković, podpred. Antun Martinolić, blagajnikom Marko Bijelić, tajnicima Noe Martinolić i Ivo Montanari, pa još osam lica odbornika, između kojih i Marin Božiković te Antun Kolungja.

Osim upisnice u društvo u iznosu od K 50— (pedeset) i mjesečne članarine od K 4—, darovali su povrh toga: Antun Martinolić K 10, Ivo Martinolić K 10, Ivanka Martinolić K 4, Marija Martinolić K 4, Roman Martinolić K 4, Ivan Dinković K 10, Anika Dinković K 4, Marko Bijelić K 4, Sara Bijelić K 4, Antun Kolungja K 10, Jakov Bojanić K 2, Ivan Kokić K 10, Matija Kokić K 10, Marija Kokić K 4, Marin Božiković K 6, Mate Bonučuga K 2, Mate Bonofačić K 2, Mate Bojanić K 1, Vicko Čarnjak K 2, Matija Drinković K 4, Antun Drinković K 2, Vinko Grbac K 4, Nikola Hrončić K 4, Petar Hančević K 4, E. Ivančić K 10, Jakov Juka K 10, Stjepan Jelčić K 4, Luka Komandić K 4, Jakov Milević K 0-60, Stjepko Miličić K 2, Ivo Montanari K 4, Stjepko Makianić K 4, Ivan Pandol Spirov K 2, Jerko Rivier K 4, Nikola Stengel i gospodja K 6, Nikola Staneović K 2, Ivan Soprančić K 2, Ivan Vidolić K 4, Paskval Vukićević K 6, Ant. Vučelić K 10.

Prigodom pak svečanosti, koju su slavili vriedni starogradjani u Acebel-u na dan sv. Roka, naše vrijedne Istarske-Hrvatske Marija i Zdravka Martinolić, zajedno sa plemenitim rodoljubima Antun Kolungja i Jakov Bojanić, dielivši male kolarčiče „Asotroman“ i cigaretni papir „Zidara“ sakupise od sljedećih dalmatinaca: Bartul Peronja K 2, St. Bončuga K 0-80, Antun Palaversić K 0-60, Stjepan Lučić K 2, Josip Boritčević K 2, Luka Zaminović K 10, Ivan Tanić K 1, Ivan Kovatčević K 2, Ivan Milević K 2, Antun Perak sin K 4, Matija Zarko K 1, Antun Cripović K 10, Vinko Bogdanović K 4. — Ukupno K 257-60.

Dajte nam braća Martinolić javljaju, da će naskoro osnovati jedan politički list.

Kud Hrvatska domovina imade takove sinove, onda ne će propasti.

Srce se čovjeku širi u grudim, kad čuje ugodne te glasove naše braće iz daleke Amerike. Drago nam je, da će se tamo izdavati novi hrvatski list, za kojeg smo uvjereni, da će biti zbilja pravi hr-

vatski list, a ne glasilo kakovog spekulanta bankira. Imena braće Martinolić i drugova jamče nam, da će list pravim putem krenuti.

Zivili! nek vas Svemogućii prati u rodoljubnom djelovanju, te dočekali čim prije hrvatsku budućnost naše domovine!

Pogled po Primorju.

Lošinjski kotar.

Piša nam Izpod-Sisa (otok Cres) pod konac septembra:

Starodavni kaštel Beli, koji je dobio ime od kralja Bele (barem tako se misli), postoji ne samo iz rimskih vremena, nego i mnogo prije, te broji sada bez okolice 497 duša, a sa okolicom 815.

Djeece dužne polaziti školu imade 70—80. Pred 47 godina imao je Beli redovitog učitelja, koji je stanovao u kaplolskoj kući zaklade Andrice Arnićević (Bucanka). Okusidica učiteljskih sila s jedne strane, a s druge kukavne te siromašne plaće duhovnog pomoćnika, odlučile su dolične oblasti da se ukine učitelja, a učionu da se povjeri duhovnom pomoćniku, koji je držao od godine 1860 do sada.

Buduć broj djeece raste svakim danom, i posto je svaki proizvod zemlje skoro posvema propao tako, da narod mora u daleki svijet, hoće li pošteno živjeti. Pošto su duhovni pomoćnici svake dvie tri godine injenjaju, a njihova plaća se nešto uredila, dolična školska oblast uzela je u obzir — ako i prekasno — kukavno stanje mladog naraštaja, te odlučila ponovno namjestiti ondje stalnog učitelja.

Da se dodje do žuđenog cilja, pokrajinsko školsko vieće u sjednici držanoj dne 3. junija t. g. br. 626/S. S. putem kotarskog školskog vieća, javi dne 24. jun. t. g. br. 444 mjestnom školskom vieću u Cresu, a ovaj ovdješnjem ancijalnom uredu dne 28. junija t. g. br. 1762, da su više oblasti odlučile podignuti u Belom pučku učionu sa III razreda i sa ješnim učiteljem, zato neka odmah izjavi, bili se našlo koju zgradu prikladnu za školu i koju kuću za stan učitelja. Ancijalni ured dne 2. julija odmah odgovori mjestnom škol. vieću, da imade prikladnih sgrada i kuća.

Premda je prošlo od onog dana skoro 5 mjeseca, nema ni učitelja ni škole! — svo štiti i spava mirne sanke!

Po sadašnjem državnom školskom zakonu, škole podimlju polovicom septem. te premda smo brzo pri koncu toga mjeseca, ovdje škola stoji zatvorena, a to na štetu nauka i tužnog pučanstva.

Doba bi bilo, da se ovakovim splet-karlijama učini konac, te da se pošteno postupa sa narodom, što zahtjeva ljubav kršćanska i čovjstvo. Kakovo pravo imadu drugi narodi monarkije — tako barem mislimo, da imade i ovaj zapušteni i potluceni naš narod. Ta i ovo pučanstvo mora plaćati porez i ostale na nete kao i drugi, zašto mora biti zapostavljen drugimo? Sramota!

Okolo 400 K po prilici na godnu, plaće za šunsko globe, dva mjeseca piju kužnu vodu iz raznih bunara kamo dolazi svake vrsti životinja, buduće nije daždilo od 19. junija! Plavčice, koje se nalaze u tobožnjoj luci, izložene su pogibelji! Plišamo, molli onamo, tuži se ovomu, plaći onomu, ništa ne poipaže! Kada će prestatl ovi žalostni odnošaji?

Molimo vriedne zastupnike da se i za nas zauzmu, ta i mi smo njihovi izbor-nici, prijatelji štovatelji.

Krčki kotar.

Iz Vrbluka nam pišu: Dne 1. listopada t. g. otvorile su se i kod nas pučke škole, kao što i u drugim mjestima krčkoga kotara sa „sv. službom“ i „Pridi Duše Stvoritelju“. Ako i ne rado moramo se potužiti na popunjenje mjesta ravnajuće učiteljske. Blivša ravnateljica gospodja

lanta
ugova
utem
ati u
dim
l
Cres)
obio
niel),
nego
olice
made
Beli
kup-
čević
edns
našne
e su,
a
niku,
la.
tom,
koro
ra u
pašto
go-
nešto
je u
nanje
ovno
po-
anoj
atem
jun.
ku u
redu
više
učku
čite-
nasto
koju
dne
škol.
kuća.
skoro
! —
skom
otem.
mje-
to na
splet-
šteno
jubav
madu
varem
i po-
ns'vo
kao i
dru-
odinu,
a piju
dolazi
aždilo
taze u
Pisi
plaći
e pre-
e i za
izbor-
1. Iis-
d nas
jestima
Pridi
noramo
ravna-
vospodja

Volarić g. 1995—06. Bila je na dopustu a samjenjivala ju gospođica Rade. God. 1908. 07. nijesmo imali nikakove suplenice, a ravnajuća Volarić nije više predavala od početka g. 1907. radi bolesti, a početkom ožujka o. g. posla je u trajno stanje mira. U Vrhniku imade školske ženske djece oko 110—115. Sada neka se pomisli, što može učiniti jedna učiteljska sila u napredku sa tolikom djecom? Nedostatak znatno se je opazio. Ugledne osobe molile su još u lipnju o. g. na kompetentnomu mjestu, da se otvori natječaj na vrijeme, da bude ravnajuća učiteljica već imenovana početkom školske godine 1907-08. Sa kompetentne strane se je zajamčilo, da će biti ravnajuća učiteljica do konca rujna imenovana. Kada tamo još nije ni natječaj otvoren. Narod je silno uzrujan i misli poslati odaslanstvo na kotarsko školsko vijeće, da se otvori natječaj za učiteljicu. Ne znamo, koji je uzrok tomu zatezanju. Narodnosno pitanje ne; jerbo, koji g. kapetan, toll g. nadzornik Pribil jesu naši ljudi. Ne stoji ni izprika, da ne bi bilo natjecateljica, jerbo znamo, da su tri izvrsne učiteljice, koje bi molile. Dakle koji bi bio uzrok? Govori se, da su se imala riješiti prije nekoja personalna pitanja (lijepo, ali i smiješno); a da su po sriedi još simpatije i antipatije. Gospodin nadzornik Pribil došao je k nama pun svježosti i dobre volje obećavajući procvat naših škola. Evo mu prilike i širokog polja da se istakne. — Nadamo se!

Voloski kotar:

Nemar c. k. kotarskog školskog vijeća u Voloskom. Iz ovog kotara tuže nam se nekoje učiteljice ručnih radnja, da još nisu primile nagradu ni za prošlu školsku godinu za poduku u ručnom radu u pojedinih školam. Gospoda članovi c. k. škol. vijeća u Voloskom ne znadu valjda što je bieda i nevolja, pa drže, da je svakomu dobro kao što je i njima. Ali tomu nije tako. Učiteljice ručnih radnja ne podjeljuju poduku iz objesti, već iz puke potrebe te imaju pravo tražiti, da im se trud naplati. (Pritužaba proti tomu školskomu vijeću imademo i od strane obćinstva, koje traži od nas, da zaoštrimo pero, što ćemo i učiniti ne budu li nekoji članovi tega vijeća savjetnije vršili svoje dužnosti. Op. Ur.)

Nova potrošna zadruga se je ustanovila u Blažičih, za sve okolišne županije pod imeom „Gospodarsko trgovačko društvo u Blažičih“. Iza kratka govora Dr. M. Trinajstića o potrošnih zadrugah u obće, bila su prihvaćena pravila po njemu na tanko protumačena, te izabrani bijahu upraviteljem g. Vjekoslav Južo iz Hostil, njegovim zamjenikom Frane Srdoč, iz Blažič.

Društvo je kupilo zemljište, gdje će graditi svoje prostorije, a imati će i peč, gdje će za svoje članove kruh peći.

Do sada je upisano 80 članova, a obećalo ih se još mnogo da će se upisati.

Pazinski kotar:

Iz Buzeta. (Naše slavije.) Izgleda ima, da će blagoslov i otvorenje našeg „Narodnog doma“ privući mnogo tudjeg i domaćeg naroda, to da će primiti oblik narodne manifestacije i nekakvo političko obilježje. Za to se je pobrinuo priredjujući odbor lima, što je pozvao i pozivlje najuglednije naše ličnosti Istre i susjednog Trsta, od kojih nekoji obećane posjetili nas u nedjelju 13. o. m. Stalno je, da će doći do nas i po koji državni i zemaljski zastupnik.

„Dom“ će se blagosloviti iz mise oko 11¹/₂ sati. Nadamo se, da će sv. misa biti odslužena na imanju uz „Dom“, te sa već u tom smjeru poduzeti shodni korabi. Najmilije bi nam bilo, kad bi koje bratsko društvo pjevalo kod mise. U slu-

čaju nepogodnog vremena, misa će se služiti u gradu Buzetu, gdje bi mogla izvanjsko društvo također pjevati uz pratnju orgulja. Pokazimo svijetu, da smo i mi kulturni i da možemo mnogo; ako hoćemo, jer nas je mnogo. Velikim saštinčino, živom riečju govora, pjevoni i glasbom budimo čelično duše, upoznavajmo se tom prigodom i sprijateljujmo čineći rodu čast.

Znamo, da je gladnu i žednu vrlo teško pjevati, govoriti, plesati i zabavljati se, za to toga dana ne će pomanjkati našem „Domu“ praha ni olova. Gostovi će uz to viditi kod nas i po koju malu izvanrednost. Vidjeti će, gdje se na raznju peče ugojeno janje ili ovan, pa možda i dođeće i slušati polag dima i cignja na polju svirku svirale i smieha; nagledati će dalje moći pletatih krasanka u svojoj domaćih svirača i naše „Sokolske glasbe“.

Točiti će se spomenutog dana svakovrsta vino u „Domu“, i vani, biti će i pivla ponajboljeg, a hrane vani i unutra samo za to, da nas nitko, pa ni ciganin, ne bude ostavljao prazna želuca i mrzle glave. Bit će u obće 13. ov. mjes. u našem „Domu“, kako ni sam vaš dopisnik ne zna; al tko dodje, vidjet će, tko ne oboli do toga dana na sušici — u žepu.

Pozivljemo još jednom sve i svakoga, da nam pripomogne uzveličati narodnu instituciju i rodoljubnu ideju. Zdravlje i pozdravlje svemu narodu, komu je na pameti naš „Narodni Dom“ i njegovu slavije!

Sv. Lovreč pazenatički. — Mlada misa. — Ubavo nestance Sv. Lovreč p. doživjelo je u nedjelju dne 29. pr. mj. rijetku svečanost. Stupio je taj dan za prviput k žrtveniku sin tamošnjeg seljaka Bože Janka, častni gosp. Autun Janko, da prinese pred priestolje Svevišnjega prvu svoju nekrvnu žrtvu za trpeće čovječanstvo, za mukotrpnj svoj narod. Uza svu kišu, koja je gotovo cijeli dan lijevala sakupio se tu mnogobrojni narod iz cijele zapadne Istre. Pristrana sv. Lovrečka bazilika nije valjda nikada toliko naroda pod svojim krovom imala. Mladomislник odpraćen je svečano u crkvu iz župnog stana uz pratnju domaće glasbe. Iza sv. evanđelja uspeo se je na propovjedaonicu vič. g. Franjo Gorec župnik u Baderni, koji je iza proslava na mladomislnika krasno razložio pojam svečanosti toga dana, prikazao narodu što mora biti svećenik osobito u novije doba. Vrhunac svečanosti bio je ganutljiv prizor, kada je mladomislник onima, koji su mu život dali, za prvi put udijelio andeoski kruh. Mnogo se je oko na taj prizor orosilo suzama: Iza svete mise uputiše se uz mladomislnika sa svećenstvom i brojnu rodbinu pod njegov oćinski krov, kojeg je resio trobojni znak naše narodnosti. Maleno seoce Zgabljevi nije pred nekoliko godina ni sanjalo o takovoj svečanosti, koju je povećao svojom prisutnošću pred. gosp. Orlandini kanonik u Poreču. Za gostoljubivim stolom sakupila se i prilična svetica za družbu sv. Ćirila i Metoda. Dao Bog, da bi se više puta slavile ovakove svečanosti u zapuštenoj zapadnoj Istri. — Mladom radniku u vinogradu gospođinom, oduševljenom za vjerske i za narodne ideale najradčajnije čestitke!

Porečki kotar:

Iz Kašteltra nam pišu: Na 20. prošlog mjeseca umro nam je u muževnoj dobi Grgo Mendic.

Pokojnik je bio pravi otac, uzorni gospodar i vatreni rodoljub. Bio je blagajnik naše podružnice i odbornik posujilnice. Na sprovodu bilo je sve što je hrvatskoga n. Kašteltru.

Posto navadno narod, kad idu dignuti mrtvača pred kućom pjeva „Sudač njičan“, ovaj put je išlo teško, jer da je „šćavet“, iz koga su pjevali izgorio u crkvi.

Valja da znadu cijenjeni čitaoci, da je u Kašteltru pod krovom krasna nova crkva, sagrađena pućkim novcem, a da se za vrijeme gradje služi misa u crkvi grobišta. No nesreća htjede, te je je nedavno grom zapalio pomenutu crkvicu, a što se je u njoj nalazilo, postalo je žrtvom vatre. Stara crkva bila je osjeđurana, kod „Rlavije“, pa mislamo, kad se je roba prenesla u malu crkvicu, da se je stoga morila obavjestiti, pa bi možda bila šteta izplaćena. A sada tko će izplatiti štetu? — Žaljevi nasi. Bit će da je „Slavija“ kome zaudarala, ko „Dan od grnja“ na pomenutom sprovodu. Narod naime zamjenio je „Šćavet“ sa knjižicom „Oće budi volja tvoja“, pa po običaju zapjeva pred kućom.

Ako prem je običaj izpjevati cijelu pjesmu; ipak kad je izasao iz kuće naš župe upravitelj bez ikomu ništa reči presječe narodno pjevanje svojim pjevanjem, a tako je učinio i na grobištu.

Nadalje mislimo, da je dužnost svećenika pohoditi bolesnoga, a na svećenik nije pohodio pok. Grgu, ako prem je mjesec dana ležao.

Pokoj i laka ti bila rodna gruda mili Grgo!

Kašteltrski Hrvati!

Razne primorske vesti.

Novi gorčki izborni red potvrđen — Brzojav iz Beča javlja, da je ovih dana u Beču podpisana osuda gorćkim Slovencima. Potvrđen je naime izborni red za Goricku i Gradišku, kako ga je skrojilo i usilio gorčki sabor u svojem zdajnem sazajdnju. Taj monsturn naperen je proti slovenskoj „manjini“ ogromne većine pućanstva u zemlji.

Po novom izbornom redu imat će gorčki sabor 30 članova (mjesto 22) i to 29 biranih zastupnika i 1 virilistu: gor. kneza nadbiškupa. Šest zastupnika biraju veleposjednici, 7 gradovi, trgovišta i sela označena u Pravilniku te kr. i obrt. komora, 16 ostale obćine u pokrajini, a 6 obće izborno tielo.

Pokrajinski odbor imat će kao i do sada četiri člana; jednoga biraju zastupnici velikoga posjeda, drugoga zastupnici seoskih općina i obćega izbornoga tiela, a četvrtoga svi zastupnici skupa.

Zastupnike veleposjeda biraju posjednici s aktivnim pravom glasa, koji plaćaju za svoje posjede najmanje 100 K realnog porea. Zastupnike gradova, trgovišta i industrijskih mjesta biraju oni obćinari sa aktivnim pravom glasa, koji po obćinskim statutima imaju pravo da biraju obćinsko vijeće, a spadaju u I. ili II. izborni tielo i ako u III. izbornom tielu plaćaju najmanje 20 K izravnog porea.

Zastupnike seoskih obćina biraju oni punoljetni obćinari, austr. državljani, koji po obć. pravilniku imaju pravo da biraju obć. vijeće, a sačinjavaju I. i II. izborni tielo za obć. vijeć. Izbori su direktni; dakle u seoskim obćinama ukinuti su t. j. birani biraci. U obć. izbornom tielu biraju svi oni, koji su imali pravo birati u V. kuriji u izborima za carevinsko vijeće. biranja može biti svaka osoba koja ima pasivno izborno pravo, kako se to razumjevalo i do sada.

Imenovanje. Ministar pravosudja imenovao je sudbenog pristava u Vodnjenu g. Jakova Bahudera sudbenim tujnikom kod okružnog suda u Rovinju.

Slovenska umjetnička izložba u Trstu. — Poznata je poduzetnost slovenskih umjetnika, ali kad su se odlučili, da počaste i trćdanske Slavene svojom izložbom, to je poduzetnost i rodoljublje, koje im nada sve služi na čast. U Trstu ćemo dakle doživjeti prvu slov. umjetničku izložbu. S jedne strane borba za jednu pućku školu, s druge prva predstava stalnoga kazališta i svečano otvorenje umjet. izložbe. To je borba i napredak, žilavost i uspjeh, koji zadivljuje. Namisao o izložbi potak-

nuše gg. umjetnici R. Marin i H. Gerbić, te dr. J. Abram i dr. Ivo Merhar. Ovi i g. M. Gabrijelečić, predsjednik čitaonice sačinjavaju priredbeni odbor. Izložba se je otvorila ovih dana, te je za trajni mjesec dana. Od čistoga dobitka pokupovat će se koja manja radnja, te predati u korist družbe sv. Ćirila i Metoda. Izložba je u krasnim prostorijama „Slavenske čitaonice“

Narodni darovi. Družbi sv. Ćirila i Metoda pošlaže preko našeg uredničtva: g. Josip Jurdana učitelj Lanišće, K 2-52 sahrane u veselom društvu prigodom imendana g. Ivana Drnjevića poštar u Lenišću. Valentin Banovac Sv. Petar u Šumi sabrao prigodom mlade mise častog g. Antona Jenka iz sv. Lovreča Pazenatičkoga K 32— Ivan Maraičić bogoslov u Gorici šnje K 21— sakupljene na predlog g. Nikole Bonifatičić svršenog pravnika po gospođici Katici Bosnić.

G. Grčković Vrbnik dostavlja K 23— sakupljenih na mladju misi častnog g. popa Mate Brusica na predlog vlč. I. Fr. Volarića, i K 26— šalje Čitaonica na mjesto brzojavne čestitke za imendan predsjedniku Družbe sv. Ćirila i Metoda.

Obćinski izbori u Boljšanu obavljani su predprostoga tjedna. Narodna hrvatska stranka je pobjedila u sva tri razreda. Tamošnji talijanaši kušali su i ovaj put sreću, ali im bijase loša. Kako pišu ovdšnjem „Omnibusu“ glasovao je učitelj hrvatske škole na Pazu Martinić sa talijanašima (Slavu mu!) doćim su dva naša svećenika ostala kod kuće.

Radi toga valja tamošnje naše čestite obćinare jošje više pohvaliti, što su pobiedili talijanaše i proti onom učitelju i bez naših svećenika. Zivili naši sviesni obćinari boljanski!

Iz Podgrada nam pišu: 30. pr. mj. obdržavala se u prostorijama „Narodnog Doma“ vrlo dobro posjećena godišnja glavna skupština „Gospodarske zadruge“ za ovaj sudbeni kotar. Skupštini prisustvovali su i narodni zastupnici prof. Spincić i Mandić, koji su poslije skupštine o svojem djelovanju u državnom i u pokrajinskom saboru njihove izbornike izviestili. Skupština, kojoj je predsjedovao msgr. Ante Rogać, bijaše živahna i vrlo zanimiva.

Izpražnjena mjesta poreznih činovnika. Iz pouzdana izvora doznajemo, da će se do malo imati da popuni u našem Primorju više mjesta poreznih činovnika raznog plat. razreda. Među ovima biti će više mjesta poreznih blagajnika i glavnih poreznik blagajnika.

Kod nas u Primorju stojimo u jezikovnom pogledu najgorje sa poreznim činovcima.

Ako su se zastupnici našega naroda proti toj nepravdi pritužili, odgovaralo im se odlučno: dajte nam, ljudi, sposobnih mladića, pak ćemo ih namjestiti i imati ćete svojih činovnika.

Izgovor taj bio je donkle do sada i opravdan, ali od sada ne će više vriediti. Našli je mladića i ljetos svršilo u Trstu, Pazinu, u Gorici, na Sušaku itd. u liepom broju srednje škole te mnogi od njih traže mjesta, sa izpitom zrelosti, kod raznih željeznica, kod financijalnog ravnateljstva, kod pošte i brzojava, ali se mnogim od njih odgovorilo: netrebamo Vas, sve je popunjeno, mnogo je drugih predbilježeno itd. itd.

Ali tim i takvim izgovorom nebi smjelo biti mjesta, ako se u istinu želi imati činovnika i u jezikovnim pogledu sposobnih, da služe svojoj domovini i vlastitomu narodu. Ali da se vratimo na porezne činovnike, koji će biti promaknuti.

Od te ćemo gospođe zahijevati svuda tamo, gdje budu namješteni među našim narodom i za naš narod, da poznaju u govoru i pismu hrvatski ili slovenski jezik. Koji hoće da služi pošteno narodu, među kojim žive i koji ga pomaže uzdržavati, mora da pozna njegov jezik. Narod ina

prava, da to od njega zahtjeva, jer nije narod radi činovnika, već obratno.

Za nesposobne činovnike u jezikovnom pogledu činimo odgovorne njihove predstojnike, ravnatelje, izvištelje itd. U tom obziru moraju prestati državite opazke visokih činovnika: »non me fa nè caldo nè freddo« ako im se kaže, da će ih se pozvati na red putev javnosti. Znajte, gospodo slavna, da nema danas tako visokog činovnika, kojega se ne bi moglo — i sa uspjehom pozvati na red!

Drugo progonstvo Eugena Kvaternika godine 1861.—1867. II. knjiga njegova dnevnika. Objelodanio Ch. Segvić. Izdanje knjižare i papirnice u korist kluba Čirilo-Metodskih zidara (Šimunčić i dr).

Prva knjiga Kvaternikova dnevnika pobudila je najveće zanimanje u svim krugovima hrvatskog društva, koji se bave javnim pitanjima. Nakon objelodanjenja ovoga dnevnika moguće je shvatiti razvitak političkih događaja u Hrvatskoj od god. 1861. pa do nagodbe i rakovačke bune.

Ova je druga knjiga Kvaternikova dnevnika veoma značajan prilog za povijest cijele monarhije osobito za povijest one znamenite dobe konspiracije svih naroda monarhije protiv staroj Austriji.

U ovoj knjizi izlaze na površinu najzanimljiviji ljudi, koji su u Europi imali za sobom javno mnjenje.

Vidimo našega Kvaternika sa princem Napoleonom, sa Poljacima pre istavnicima narodne vlade u Europi: Mikovskim, Frybilskim, Ortengom; sa Česima: Fričem i Gregrom; sa Mađarima: Klapcom, Košutom, Kupom i drugima; sa Talijanima: Garibaldijem, Ceruttiem, Cairoliem, Seismit-Dodom, Lameromom, D' Auconom, itd.

Svi znamenitiji muževi naše najnovije povijesti nižu se u ovoj knjizi. Starčević, Strossmayer, Rački i Miškatović, Janković i Kušlan, Kukuljević i Bogović u jednu rječ svi, s kojima je Kvaternik došao u dodir.

Knjiga je veoma ukusno opremljena a čita se kao najzanimljiviji roman. Cijena broširanog knjiži (15 tisk. araka) K 2'50, a vrlo fino vezanog K 3'50.

Pozor!
»Jorgovan« (1908.) koledar za mladež pučkih i srednjih škola izaći će skorih dana. »Jorgovan« je ove godine ukusno opremljen, te pun lijepih slika i zlatnog zrnja za našu sitniju i odrasliju mladež. Cijena mu 70 para (35 novč.). Čista dobit ide u korist našeg sirotana »Mladog Istrana«. Pretplatu prima Josip A. Kraljić, urednik i izdavač, Mali Lošinj (Istra).

S Bogom!
Svim prijateljima i znancima na Buzetšini i Ročšini osobito pako kršnim Krašanom, s kojimi se nisam mogao osobno oprostiti odlazeći na svoje novo mjesto u Pulu, kličem im ovim putem srdačni
Zdravo i s Bogom!

Dr. I. Letiš.

Br. 838/07.

Oglas natječaja.

Usljed zaključka odborske sjednice od 6. listopada t. g. raspisuje se kod podpisane sljedeće službe:

1. Mjesto kanceliste sa plaćom od 100 K mjesečnih isplatah svaki mjesec naknadno.
2. Mjesto preglednika bolesnih članova sa mjesečnom plaćom od 90 K isplatah svaki mjesec naknadno.

Zahtjeva se poznanje hrvatskog, njemačkog i talijanskog jezika u pismu i govoru.

Molbe obložene krstnim listom i svjedočbama dosadanih služba moraju se upraviti na podpisana najkasnije do 25. ovoga mjeseca.

Volosko, 7. X. 1907.

Kot. Bolesnička Blagajna-Volosko.

Predsjednik
Dr. I. Pošćić, v. r.

Pozor tamburaši! Izašli su najnoviji članici tamburaški glazbotvornica za tamburo od prvih i najboljih glazbotvoraca tamburaške glazbe kao: Farkaša, Broža, Hruze, Tomića, Načiča i t. d. Kod prve sisačke tvornice tambura.

J. STJEPUŠIN U SISKU.

Zeludčane kapljice

prije zvane i poznate pod imenom

Markove kapljice

sredstvo protiv slabosti želudca, inenito protiv pomanjkanja teka za jelo, protiv grizu i grčevina u želudcu i trbuhu, protiv nadutosti od vjetрова. Poslije teškog masnog ili preobilnog jela podupiru naravnu probavu. 1 tucet 4 K, 5 tuceta 17 K, 10 tuceta 32 K, franko postavljeni na svaku poštu.

Molim izvolite mi poslati još 12 bočica zeludčanih kapljica jer mi nužno trebaju pošto na meni upravo čudovore. Božo Pažić, Kaštel stari. Molim pošaljite mi jedan tucet kapljica pošto pošto sam uvjeren već kod prijatelja naručba da djeluju izvrstno, te ću svako u zgodom iste mojim prijateljima preporučiti. — Ovakvih dopisa, koje ne mogu sve ovdje navesti namend još mnogo, te stoji svakome na vid.

Ove kapljice pripravlja samo Gradaska ljekarna u Zagrebu, pak zato treba kod naručbe pisati točno na adresu:

Gradaska ljekarna Zagreb,
polag trga sv. Marka 20.

Dvostraki elektro-magnetički KRIŽ ili ZVIEZDA
R. B. broj 86967.
Telefon br. 45—22.

jest elektro-magnetičkim načelima sastavljeni stroj, koji kod plaga, reume, astma (teškog disanja), napajavanja, zuluja u uhu, neurinije, glavobolja (migrane) kusanja srca, zubobolje, mučevne slabosti, sluzni ruku i nogu, padavica (collapsus), mokranja postelje, noćnosti, nevjestic, nagliasti drhtanja na tijelu, influenca skopšana sa bolešću hrta, bledila (malokrvnost), želudčanih grčeva, božičnosti, lechiasa, punokrvnosti, svih udnih grčeva, hunchondrie, tjelesnih grčeva, hémorrhoida, kao i kod sveobće slabosti itd. služi kao nenadkriljivo sredstvo, pošto elektro-magnetička struja celim čovječjim delom djeluje, čimo se rečeno bolest u najkraćem vremenu izliče.

Poznato je, da letelice kod navedenih bolesti visokom elektrizacijom tijela upotrebljuju, ali ipak na taj način, da jaka struja samo prolazno i povremeno kroz tijelo prolazi, doim neprobitu tomu struju elektro-magnetičnog križa ili zvjezde R. B. broj 86967, kako je jur rečeno, umjerenim načinom neprekidno na tijelo djeluje, što svakako bržim zličenju dovodi, nego li prvi postupak. — Do 20

godina storo bolesti izličene su sa mojim strojem posve! Od izličenih sa mojim strojem R. B. broj 86967 izražene zahvale kao i od odlučnijih slova izlane svjedočbe i priznanice iz svijta strana svieđa potvrđuju su u mojoj pismohrani, gdje stoji svakomu u svako doba na vid. **ODJE NIJE DAN LIK NIJE POMOGAO, MOLIM POKUŠATI MOJ STROJ!** jer je li sigurno sredstvo protiv gore navedenih bolesti, a onaj bolestnik, koji po mojem stroju nebi bio izličen najduže u roku od 45 dana, dohiva novac natrag.

Upozorjem osobito p. n. občinstvo na to, da se moj stroj ne smije zamjenjivati sa Voltinim, koji je poradi svoje neuspješna zabranjen u Njemačkoj kao i u Austro-Ugarskoj, dočim moj dvostruki elektro-magnetički križ ili zvjezda R. B. broj 86967 osobito se hvati i uživa vanrednu dopadnost poradi svoje izvrstne jekovitosti.

MALI STROJ STOJI 6 K. Rabiti ga mogu samo djeca i jako slabo gospođe.

VELIKI STROJ STOJI 8 K. Rabiti se kod ostajalih 20 godiš. kroničnih bolestih.

Doplivanje i naručbe obavljaju se i u hrvatskom jeziku. Pouzdećem lik ako se novac unaprod pošalje, razaslije glavna prodavaoca za tu i inozemstvo
ALBERT MÜLLER,
Budimpešta, Vj. Kolar,
Vaduz-ulica br. 84.

ISTARSKA POSUJILNICA u PULI

- Prima zadrugare, koji uplađuju sadržanih dieova jedan ili više po kruna so.
- Prima novac na šteduju od svakoga, ako i nije dlan to čisto bez ikakvog odbitka.
- Vraća na štednju uložene iznose do 1000 K bes predhodnog odkaza, a iznose od 1000 K ako se nije kod uložnja suglasno ustanovilo veći ili manji rok sa odkaz, uz odkaz od 8 dana.
- Zajmове (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnicu uz garanciju.
- Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati prije podne i 3—6 sati poslije podne u nedjelju i blagdane osim jullija i augusta mjeseca od 9—12 sati prije podne.
- Družvena pisarna i blagajna nalazi se u ulici S. Stefana br. 9. Informacije prisrčno dano, gdje se dobivaju polibite.

Ravnateljstvo.

Veliko skladište

kaca za kupanje, modernih kloseta, plinskih svjetiljka, trajne Auerove mrežice, komad po 60 para; tuljaca za plinske svjetiljke, komad po 40 para.

Josef Brosina = Pola

Novosti Sprava za prikladan plin (Sparaparalurenzer). Prikladi 40%, 50% i 60%
Preuzima u tu struku zasjećuće radnje to jamči za osidnu izvedbu i jeftinu cijenu.

— Via Barbacani, 5. —
Službeno ovlaštenu namještac, vode i plina.

Objava!

Objavljujem ovine p. n. občinstvu, da sam nabavio veliki izbor svakovrstnih sukna, - lodna, štofova i modernih tkanina. -

Tko se želi za zimu uz umjerenu cijenu dobro i moderno zaodjenuti, neka ne žali truda i neka dodje viditi veliku zalihu - - - i najljepše uzorke. - - -

Nabavio sam razne robe za ženska odjela, - - - kao i platna za rublje. - - -

Držim veliki izbor gotovih odjela, na-vlastito za mladež, gotovog rublja, košulja, majja, nogavica, finih ovratnika i manšeta, kravata, šešira, kišobrana, dječjih cipela - - - itd. itd. - - -

Prodajem šivaće strojeve i pripadajuće im - - - sastavne dijelove. - - -

Narodnjaci neka nabavljaju kod mene - - - lipov znak u raznim oblicima. - - -

Marko Zović krojački majstor, — „Narodni Dom“ u Pazinu.

Roba iz naročnih tvornica. Bez konkurencije. Zajamčeno poštenu posluđu.